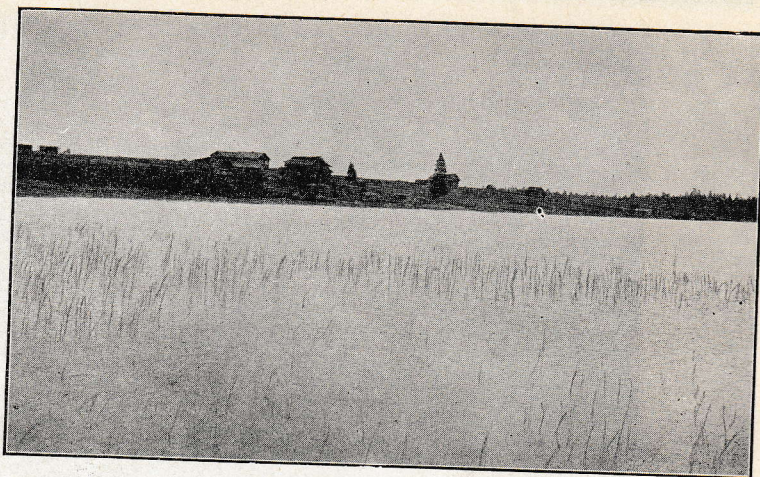

Kiertokäynnillä Uhtuan kylissä.

Vienan-Karjalan, kalevalaisten runojen laulajain kotimaan huomattavin asutuskeskus on Uhtua. Tietosanakirjan Uhtuaa koskevassa artikkelissa nimitetään sitä Vienan henkisten ja taloudellisten rientojen keskuspaikaksi. Historiallisten aikain kuluessa on se saavuttanut maantieteellisen asemansa vuoksi tämän sijan. Sijaitseehan se suuren, neljä peninkulmaa pitkän Keski-Kuittijärven rannalla, järven, joka on ollut tärkeänä kauttakulkuväylänä niin länteen kuin itään matkustettaessa. Kemijokea pitkin on siitä päästy Vienan merelle ja Ylä-Kuittijärveen laskevia jokia pitkin Suomen puolelle. Kalaisa Kuittijärvi on tarjonnut jo muinoin saapuneille esi-isillemme välttämättömän toimeentulon, mitä ovat lisäksi antimillaan edesauttaneet suuret mittaamattomat „selkoset”, metsäselänteet, joissa hirvet, peurat ja karhut olivat aivan yleisiä pienemmän metsänriistan ohella. Tällaisten luonnonedellytysten keskellä on syntynyt kolmattasataa taloa käsittävä Uhtuan kylä, jota nykyiset vallanpitäjät kutsuvat Kalevalaksi. — Seuraavan muistelman tarkoitus on antaa jonkinlainen yleiskatsaus Uhtuan kunnan kylien elämästä ja oloista. Muistelman perustuu vaikutelmiin ja havaintoihin, jotka olen tehnyt siellä ennen v. 1920.

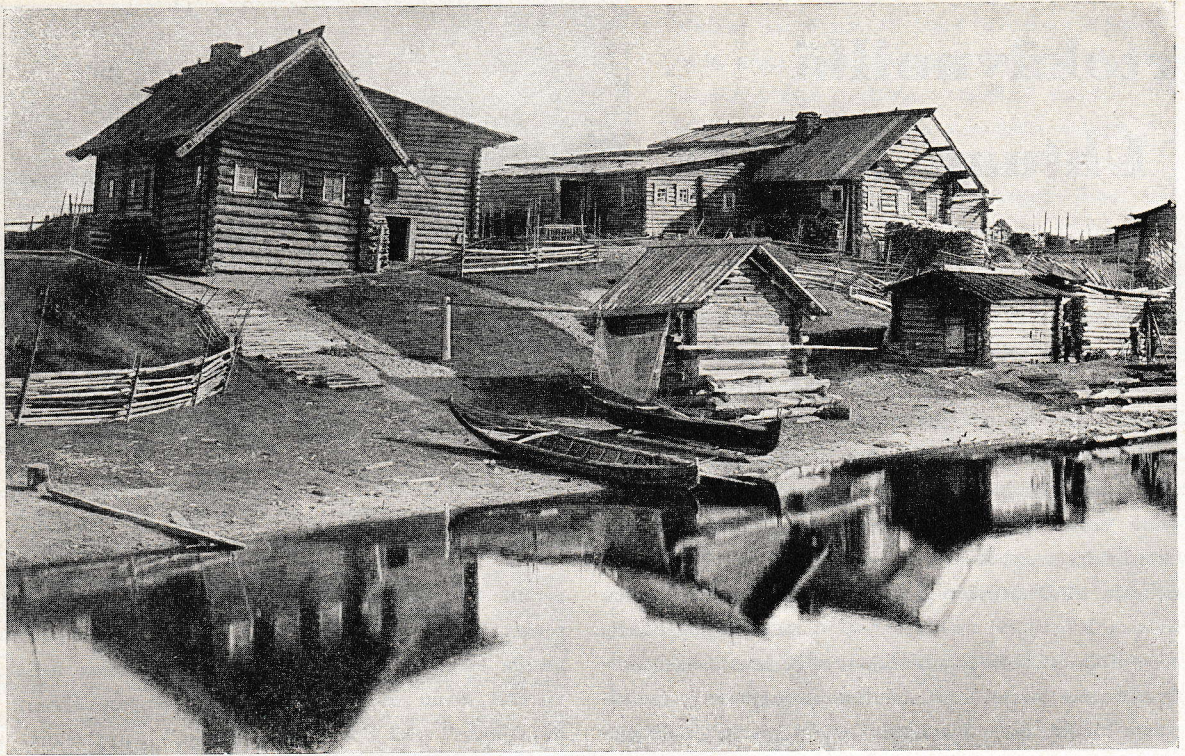
Uhtua.

Silmällemme Vienan karttaa havaitsemme kylän sijaitsevan mainitun Keski-Kuittijärven pohjoisrannalla. Kolmesataa taloa käsittävässä kyläryhmässä voidaan erottaa kolme kyläosaa, nim. Ryhjä, Likopää ja Miitkala, ja Uhtujen varrella sijaitseva aivan erillinen kyläosa Lamminpohja, jonne on n. kilometrin matka ensinmainituista kyläosista. Kierrellessämme näissä kyläryhmissä havaitsemme asuinrakennusten olevan n.s. karjalaistyyliä, usein kaksikerroksisia, joissa navetta ja tallirakennukset ovat saman katon alla. Asuinrakennusten räystääs- ja ikkunain vuorilauoissa havaitsemme koristeellisia leikkauksia, mitkä todistavat tekijänsä kätevyyttä ja tyyliä. Asumukset ovat tehdyt melkein poikkeuksetta pyöreistä, jyrkeistä honkahirsistä. Kattojen kateaineena on käytetty joko päreitä tai lautuja. Talon muihin välttämättömiin rakennuksiin kuuluvat sauna l. „kylä”, joukko erilaisia aittoja, latoja ja riihi „kuominoineen” l. eteisineen. Emme tyydy tarkastelemaan taloa vain ulkoapäin, vaan pistäydymme myös sisälle pirttiin, jonne tulemme läpi hämärän „silttahuon” l. eteisen. Toivottuamme vienalaisen tervehdyksen „terveh tänne” saamme kohta ystävällisen vastauksen „tule terveh” sekä kehoituksen käydä peremmälle. Kohta havaitsemme istuvamme leveällä ympäri tuvan seinä kiertävällä „lautsalla” l. penkillä. Talonväen kysellessä vierailta kuulujaisia, teemme havaintoja pirtin sisustuksesta. Tuvan

Tsenaniemi, ensimmäisiä kyliä Suomesta päin Vienan-Karjalan keskuskylään tullessa.

perällä huomaamme ison ruokapöydän, jota ympäröivät pitkät penkit. Ovensuun puoleisella tuvan seinustalla näemme siromuotoisilla leikkauksilla varustetun moniosastoisen astiakaapin. Sen vieressä aivan ovenpielessä ovat käsiensuvälaineet: „käsiastia” ja „srinoka” sekä vieressä „käsi paikka” l. pyyheliina. Lisäksi huomaamme tuvan kalustukseen kuuluvan kokoontyyntönnettävän sängyn, jossa päivän aikana ovat makuuvaatteet. Tuvan ovensuun puoleisessa nurkkauksessa seisoo jyrkevä, kivistä muurattu uuni, jota nimitetään „kiukuaksi”. Sen yhteydessä huomaamme ison piisin l. takan. Kun vierailumme sattuu pimeänä syysiltana, niin saamme nauttia tuon piisin tuomasta kotoisesta tunnelmasta. Siinä loimuaa parhaillaan räiskyvä tuli luoden valoa ja huoltaen lämpöä ympäri avaran pirtin. Lattialla piisin vieressä on isossa pärekorissa pieneksi pilkottuja tervaskantohalkoja, joilla lisätään roihua lieskan vähänkin laimetta! Kodikkaan rattoisaa on viettää takkatulen lois eessä pitkää syysilttaa, rupertella päivän tapahtumista ja askarrella erilaisten käsitöiden parissa. Siinä näemme talon vanhan vaarin päretukin ääressä, isännän korvon laitoja veistämässä, emännän rukin vihvasti pyörimässä ja tyttären karttoineen villalepeitä pyörittämässä. Piisin vieressä on suomalaisille outo „kosöno” l. „runtukka”. Se on jonkinlainen makuupaikka, laudoista tehty ison kaapin tapainen laitos, n. 150 sm korkea ja metrin levyinen. Sen sivulla oleva ovi johtaa karsinaan, jota käytetään kellarina. „Kosönon” sivulaudat ovat varustetut erilaisilla koristeleikkauksilla sekä maalatut. Se on talon vanhuksien lämpöinen lepopaikka talven kylminä öinä. „Kosöno” sijaitsee uunin kupeella. Siitä on mukava siirtyä vielä lämpöisempään paikkaan, „kiukualle”, laajalle uunin selustalle. Siellä on hauska loikoa lämmittelemässä kuivumaan leviettyjen päreiden päällä. Uunin kupeeseen oli muurattu pienet syvennykset, „petsykat”, joissa kuivattiin sukkaa ja käsineitä. Kosönoilta päästiin myös „palatille”, jota niinkään käytettiin kylminä vuoden aikoina makuupaikkana. Sekin laitos tuntui perin oudolta vieraasta havainnoitsijasta. N. metrin päähän katosta oli seinään naulattu koroke, johonka toisella päällään nojasivat n. kaksi metriä pitkät palattilaudat ja toisella päällään tukevaan lankkuorteen. Tällainen „palatti” saattoi olla n. 2—3 m leveä.

Uhtua, Viena

(Vasemmalla vanhoja taloja Miihkalan kyläosa)

Tuvan ovensuun puolella näemme vielä orsilla saviruukkuja, „pata-sia”, joissa pöimitetään maitoa.

Tästä perheen tärkeimmästä olohuoneesta mentiin „toiseenpirttiin” l. vierashuoneeseen. Isoimmissa taloissa saattoi näiden lisäksi olla vielä pienempiä huoneita, „kornitsoja”. Kaikkialla vallitsi aivan huomiota herättävä puhtaus. Pirtin maalaamattomat seinät olivat aivan hopean hoitoiset. Eipä ollutkaan ihme, sillä lattian pesu toimitettiin jopa pari kertaa viikossa tuohivirsun ja hiekan avulla. Kerran vuodessa tapahtuvan „suuren pesun” aikana pestiin „tsuurun” l. hiekan kanssa katto ja seinätkin. Silloin ei vettä säästetty. Toisaalta tällaisen tuvan lattianrajaiset seinähirret sekä ikkunan pielet lahosivat verraten pian.

Havaintojemme tekoaikana on talon vieraanvarainen emäntä kiehauttanut vettä samovaarillaan, ja kohta näemme sen höyryämässä siistillä pöytälinalalla verhotulla pöydällä, johon hän on kantanut myöskin herkullisia „kalitoita”, „rostökoita” ja „maitorieskoja”. Voipa siinä siikkakalakukkokin olla täydentämässä kestopöytää. Saamme nauttia talon vieraanvaraisuutta, mikä ennenkaikaan oli yleistä karjalaisissa kodeissa. Kiitollisina ystävällisestä kohtelusta ja vieraanvaraisuudesta toivotamme paikkakunnan tavanimukaisen jäähyväistervehdyksen „jääkyä terveheksi” ja valmistaudumme jatkamaan tutustumismatkaamme.

Haastateltuamme kylän isäntiä saamme tietoja seudun elinkeino-

elämästä. Maanviljelys ja karjanhoito muodostivat tärkeimmät tulolähteet. Peltopinta-alat eivät olleet suuria, keskimäärin n. viisi hehtaaria, maanlaatunsa puolesta hiekkaperäisiä multamaita sekä paikoitellen hyviä savimaita. Viljeltiin ohraa, ruista, kauraa, perunaa, naurista ja hamppua. Vain harvoilla tiloilla riitti omaa viljaa vuodeksi. Siksi sitä oli tuotava talvikelin aikana kaukaa Vienan-Kemistä. Varhaisemmasta kaskiviljelyksestä oli luovuttu jo vuosikymmeniä sitten. Sen sijaan alettiin ottaa viljelykselle tarkoitukseen kelpaavia soita, joita nimitettiin kytömaiksi.

Karjanhoito muodostui maanviljelyksen rinnalla tärkeäksi elinkeinon haaraksi, joskin se oli kehittymätöntä. Hevonen, kolmenlänkä lehmää sekä kymmenisen lammasta muodostivat pääasiassa uhtualaisen talon karjan, joka kulki kylän yhteisillä metsälaitumilla. Karjan tuotanto supistui vähäiseksi puutteellisen ruokinnan vuoksi. Luonnonniittyjen usein kulon sekaiset suoheinät muodostivat talon pääasiallisen rehuvaraston.

Kalastuksella oli myös huomattava sija uhtualaisten elämässä. Kalaisa Kuittijärvi tarjosi kaikkina vuodenaikoina ahkoralle pyytäjälleen muikkuja, siikoja, nieriäisiä, harjuksia, haukeja, ahvenia, mateita y.m. Syksyisin kalastettiin nuotalla, siika- ja muikkuverkoilla, keväisin rysillä ja verkoilla. Harjoitettiin talvikalastustakin verkoilla, koukuilla ja rysillä. Kala muodostuikin tärkeäksi jokapäiväiseksi ruokalajiksi. Sitä varastoitiin suola- tai kapakalana.

Karjalain keskus.

(Likopään suuri kyläosa. — Valok. I. K. Inha.)

Metsästyksellä ei ollut suurtakaan merkitystä, mikä johtunee pitkistä matkoista kunnollisille riistamaille. Lähiseutujen metsät olivat haaskatut polttopuiksi niin tarkkaan, että n. kymmenen kilometrin säteellä Uhtualta oli metsä jo verraten harvaa.

Sen sijaan Suomessa laukkukaupan harjoittaminen oli juuri uhtualaisille ominaista. Voi väittää, että ainakin joka viidennestä talosta oli mies talviajan Suomessa kaupalla, jonne lähdettiin syksyllä ja palattiin keväällä. Tällä seikalla oli erittäin suuri merkitys paikkakunnalle kansallisessakin mielessä. Sen ansiota oli myös uhtualaisten valveutuneisuus Karjalan vapausotien aikana. — Kun vielä mainitsemme Uhtuan julkiset rakennukset kirkon, rukoushuoneen ja kolme koulutaloa, niin voimme jättää sen ja jatkaa matkaamme kunnan muihin kyliin.

T s i k s a.

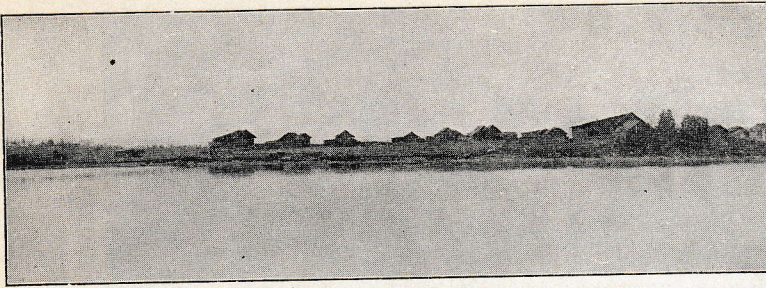
Keski-Kuittijärven itäpuolella, n. peninkulman päässä Uhtualta sijaitsee Tsiksan toistakymmentä taloa käsittävä kylä. Sen kautta johtaa pitäjän ainoa maantie Haikolaan ja sieltä edelleen Vienan-Kemlin. Kuittijärven pieni lahdenpoukama muodostaa oivan sataman kyläläisille.

Kulkuyhteydet kylästä ovat oloihin katsoen aika hyvät. Kylän ympäristömaisemille antavat erikoisen leiman karut hiekkakankaat.

Tästä johtuu, että maanviljelys Tsiksassa oli heikolla kannalla. Sensijaan olivat kyläläiset ahkeria kalastajia ja metsästäjiä. Aina-kin pienemmän metsänriistan pyytäjinä tsiksalaiset olivat kuuluisia. Rahdin ja tukin ajo oli myöskin tärkeä tulolähde kylän asukkaille. Kansakoulua ei kylässä ollut ja tästä johtui, että suuri osa kylän asukkaista oli lukutaidottomia. Venäläinen vaikutuskaan ei päässyt suuresti turmelemaan kyläyhdyskuntaa. Vain ne miehistä, jotka olivat joutuneet suorittamaan asevelvollisuuttaan Venäjällä, osasivat jonkinverran valtakunnan kieltä.

H a i k o l a.

Neljän peninkulman päässä Tsiksasta itään, pienen, mutta erittäin kalaisan järven rannalla on pitäjän monessa suhteessa mielenkiintoisin kylä. Matkaajan ei tarvitse kauankaan viivähtää kyläläisten parissa, kun havaitsee liikkuvansa kalevalaisella maaperällä. Kylän eristetty asema aiheutti sen, että siellä elettiin vielä luonnon yhdyskunnan elämää. Siellä ei ollut vielä mennyt mahti maan rakoon. Tajan ja loitsusanojen voima eli vielä täydessä tehossaan kylässä. Meidän tarvitsee vain palauttaa tässä uhtualaisten mieliin sellainen mahtiniikka kuin Jouhkolan Ohvo, järeä partasuu vanhus, taitava takoja, paikkakunnan kuuluisin seppi. Kuin runoa oli hänen puheensa. Kaukaisista kylistä haettiin häneltä apua

Jyvälahti Uhtuan selän vastapäisellä rannalla.

milloin sairauksissa, milloin muussa onnettomuudessa ja hädässä. — Jouhkolaisia on muistettava aivan esikuvallisen ahkerina yrittäjinä ja korven valloittajina. Omaa kotoista viljaa riitti joka talossa vuodeksi. Kalaa pyydettiin ahkerasti ja saatiinkin. Keväisin mentiin kalastamaan „kevätyksiin” kaukaisemmille lammeille. Sieltä sitten talvikelin tultua ajettiin suolatut kalat kotiin. Metsästäjinä ja erikoisesti suurriistan pyytäjinä olivat kylän miehet myös pystyviä. Keväisin hankikelin tultua lähdettiin miehissä hirvenajoon. Tämä oli sitkeyttä ja tarmoa kysyvää puuhaa. Tällaisen retken tuloksena oli kolmen—neljän hirven kaato joukkuetta kohti (joukkuessa 2—3 miestä). Lihat vedettiin ahkiolla talvitien varteen, josta sitten haettiin hevosilla kotiin. Siellä ne suolattiin ja räystäissä kuivattiin. Usein Haikolan miehet kirmasivat oivallisine koirineen „kontienkin” kimppuun.

Kyläläisten ansioksi on luettava vielä heidän pitkälle kehittynyt käsityötaitonsa. Kaikenlaiset talouskalut: astiat, ajotyökalut ja kalanpyydykset tehtiin kotona pitkinä puhdehetkinä. Sitäpaitsi jouhkolalaiset olivat etevii venemestareita. Naiset olivat taitavia kutojia. Miesten kotikutoiset sarkapuvut todistivat tätä.

Samoin kuin Tsiksassa ei Haikolassakaan ollut kansakoulua eikä rukoushuonettakaan. Tästä johtuu, että „kirjamiehistä” oli kylässä puute. Kylän siveellinen kunto oli silti korkealla. Henki- y.m. rikokset olivat tuntemattomia kylässä samoin kuin koko pitäjässä. Viime vuosien aikana on rakennettu kylän ohi kulkeva Uhtuan-Kemin maantie. Tämä on luonnollisesti jossakin suhteessa muuttanut oloja täällä. Mahdollisen edistymisen ohella on varmasti tapahtunut raaistumista seutukunnan elämässä.

L u u s a l m i .

Taivallamme Haikolasta kolme peninkulmaa metsäpolkua pitkin Luusalmeen. Tämä kaksikymmentäkolme taloa käsittävä kylä sijaitsee Keski- ja Ala-Kuittijärven yhtymäkohdassa, kapean ja virtavan samannimisen salmen itärannalla. Taru tiesi kertoa, että kylään saapuneet ensimmäiset asukkaat joutuivat taisteluun lappalaisten kanssa seudun omistamisesta. Taistelussa olisi pitänyt kaatua paljon miehiä kummaltakin puolelta. Kaatuneet olivat haudatut kylän pohjoispäässä sijaitsevaan „Tsuuruniemeen”. Kylän vanhuksket muistelivat, että vielä heidän lapsuudessaan tuli mainitun niemen hiekasta aina silloin tällöin esille ihmisten luita, joilla lapset leikkivät. Kylän menneisyyden tarumaista kuvaa täydensi Luusalmen suussa sijaitseva „Akanhauta”, useita kymmeniä metrejä syvä. Tästä Akanhaudan syvyydestä kerrotaan toisinaan itse „Vete-

hisen” näyttäytyneen. Kylän lähimetsissä oli kaivettuja, isoja maahautoja, joita arvellaan alkuasukkaiden käyttäneen asuintoinaan. Yleensä Uhtuan kylät maisemiansa puolesta ovat erittäin kauniit. Erikoisen viehättyksen niille antavat vaihtelevat, sekametsäiset vaaraimaiset sekä saaririkkaat, kirkasvetiset järvet. Luusalmea voimme pitää erityisen luonnonkauniina. Kapea ja virtava Luusalmi, joka melkein läpi vuodet pysyy sulana, antaa kylälle erikoisen leiman. Jo varhain keväällä, kun Kuittijärvi vielä lepää jääpeitteessään, uiskentelevat suuret joutsenparvet, hanhet ja muut vesilinnut sulana läikkyvässä salmassa. Tunnettuahan on vienankarjalaisten tapa suhtautua noihin lintuihin. Joutsen on pyhä, suojattu lintu. Kukaan ei tahtonut ojentaa asettaan sitä kohden. — Vienankarjalaisten kylien talot sijaitsevat vierekkäin kaduntapaisen järjestyksen mukaan. Jalankuljettava tie johtaa kylän päästä päähän talojen editse. Kylän takalistolla on n.s. kuja, joka oli karjan kulkutienä. Näin oli Luusalmellakin.

Kuten Haikolassa, niin Luusalmissakin uskottiin vielä sanan ja taikojen ihmevoimaan. Kylän tietäjä, n. kolme vuosikymmentä sitten manalle mennyt Poutalan Jyrki, oli paikkakunnan viimeisimpiä huomattavia taikamiehiä. Pelonsekaisella kunnioituksella lähestyttiin häntä. Vielä viime vuosiin asti vietettiin marraskuussa vainajain päivää. Silloin jaettiin n. s. „muistelijaasia”. Katettiin ruokapöytä, johon oli varattu parhaita ruokia: sultsinoita, kakkaroita, kalitoita, kalakukkoja, liharokkaa y.m. Samalla rukoiltiin muisteltavien vainajien puolesta. Kun oli tällainen hiljainen hetki vietetty, niin osa ruoista jaettiin hurskaiksi tunnetuille kylän vanhuksille. Tavanomaisten uskonnollisten menojen ohella tavattiin samanluontoisia uskomuksia ja niihin liittyviä toimituksia. Sellainen oli esim. keväällä Jyrin päivänä toimitettava juoksu tuvan ympäri lehmänkello kädessä sekä lehmien laiturille laskun yhteydessä toimitettava loitsujen lukeminen, jotta ei karhu karjaa raatelisi. Yleinen oli myöskin käsitys, että pahansuopa naapuri, etenkin Pouta Jyrin kaltainen tietäjä voi saattaa aikaan monenlaista paha, kuten tauteja, huonoa karjaonnea, voipa se vielä pilata nuorelta tytöltä „naimalykyn”. Ainoastaan tietäjän voimalla sitten näistä pääsi vapautumaan.

Kylän elinkeinoelämä oli samanluontoista kuin edellisissä kylissä. Pellot olivat savipitoisia, kivettömiä maita. Harvoin halla turmeli viljelijän sadon. Kalastus ja osaksi metsästäys näyttelivät tärkeätä osaa kylän eläntöelämässä. Mieleemme on erikoisesti jäänyt

Jyvälahden kaunis kyläkappeli ennenaikaan.

kuulu eränkävijä Kirilä. Kymmenien kilometrien säteellä kylästä selkosille ulottuivat hänen „ansapuitikkonsa”. Lukemattomat metsot, teeret, koppelot ja pyyt joutuivat vuosien varrella hänen saaliikseen.

Nurmi lahti.

Olemme kunnan eteläisimmässä kylässä Nurmilahdessa. Sinne on n. kahdeksan kilometrin matka Luusalmesta. Nurmilahti on kapea nelisen kilometriä pitkä Ala-Kuittijärven lahdenpoukama. Kylän nimi johtuu varmaankin seudun rantamaisemista, laajoista luonnonniityistä. Nurmilahti oli hyvinvoipa, pieni, kymmenisen taloa käsittävä kylä. Erikoisleiman antoivat kylälle jonkunlaiset sulunomaiset kalanpyydyslaitteet,¹⁾ joita tavattiin lahdessa monet peräkkäiset rivit. Paikkakunnalla käytettiin näistä „sapora” nimitystä. Ne olivat tehdyt siten, että lahden pohjaan pystytettiin vieri viereen niin pitkiä mäntyjä tai kuusia, että ne jäivät näkyviin vedenpinnan yläpuolelle tulva-aikanakin. „Saporaan” l. patoon jätettiin aina vähän väliä aukkoja, joihin asetettiin rysiä. Kylän elinkeinoelämälle oli tunnusomaista tervanpolto. Tämän alan kuulu mestari oli harteva talonisäntä, suuren poikajoukon isä „Terva Leva”. Tällä nimellä hän oli tullut tunnetuksi ympäri pitäjän. Keväällä jäiden lähdettyä kiertelivät Levan tervaveneet kylästä kylään. Joka talon rannassa poikettiin ja kukin talo sai tarvitsemansa osan. Tämä pienuinen kylä ei myöskään ollut millään tavalla joutunut venäläistytäjien vaikutuksille alttiiksi, sillä kylässä ei ollut kansakoulua. Sensijaan Suomesta käsin oli saatu kylään voimakasta vaikutusta. Kylän monet miehet, samoin kuin luusalmlaisetkin, olivat ahkeria laukkukaupan harjoittajia Suomessa. Useat heistä olivat oppineet lukemaan jopa kirjoittamaan suomen kieltä.

Alajärvi ja Enonsuu.

Suuntaamme purtemme takaisin Luusalmeen ja jatkamme sieltä jalkapatikassa kauniita kankaita pitkin Alajärvelle.

Kylä sijaitsee n. kahden peninkulman päässä Luusalmelta länteen tai kahden ja puolen peninkulman päässä Uhtualta suoraan etelään, pienen Alajärven rannalla. Huolimatta syrjäisestä asemastaan oli Alajärven kylä valveutuneimpia Uhtuan kyliä. Alajärveläisetkin ovat olleet tarmokkaita Suomessa kävijöitä ja näin pitäneet viereillä kylässään suomalais-karjalaista mieltä. Kylän venäjänkielisen kansakoulun saavutukset jäivät varsin vähäisiksi. Kansannousujen aikana olivat alajärveläiset mieslukuisina mukana. Viimeisen kansannousun aikana hälyytyskäsken saatuaan olivat Alajärven miehet ensimmäisinä Uhtualla valmiina ase kädessä vapauttamaan kotiseutuaan vieraasta painajaisesta.

Kun silmäilemme Vienan karttaa, niin havaitsemme Ylä-Kuittijärven laskevan kapean kanavamaisen salmen kautta Keski-Kuitti-

järveen. Tämän salmen Keski-Kuittijärven puoleisessa suussa sijaitsee Enonsuun n. kuusi—seitsemän taloa käsittävä kylä. Karjalan suuri ystävä A. V. Ervasti teoksessaan „Muistelmia matkalta Venäjän Karjalassa” olettaa kylän nimen tarkoittavan joensuuta. Sana „eno” tarkoittaa paikkakunnan kielessä tyynesti virtaavaa, talvella-kin sulana pysyvää jokea. Se on siis kosken ja suvannon välimuoto. Ja juuri tällainen on kylän kohdalla mainittu kapea salmi. Kun on puhe Enonsuusta, niin silloin tulee mieleen pakostakin kylän valistunut kauppias ja mallikelpoinen maanviljelijä Ontrolan Jyrki. Enonsuun Jyrkinä hänet tunnettiin laajalti ympäri Vienan-Karjalaa. Tällaiset Jyrin kaltaiset yksilöt, jotka elinpäivinänsä ovat olleet aikaansa huomattavasti edellä, eivät ole voineet olla jättämättä jälkeään koko seutukunnan kehitykseen.

Jyvä lahti.

Syrjäytämme tällä retkellä pienemmät pari-kolme taloa käsittävät kylät ja „suunnistamme” kiertomatkamme kunnan viimeistä kylää, Jyvälahtea kohden. Tämä vauras, useita kymmeniä taloja käsittävä kylä on Ylä-Kuittijärven pienen Jyvälahden rannalla. Kylän elämässä emme havaitse mitään erikoisleimaa, jolla se poikkeaisi muista selostamistamme kylistä. Jyvälahdessa vieras on huomaavinaan vielä läheisemmän Suomen rajan tunnun kuin kunnan muissa kylissä. Asukkaiden ääntämistavassa on pientä eroavaisuutta esim. uhtualaiseen verrattuna. Sanoisimme sen olevan jonkunverran „kovempaa”. Näin suureen kylään oli luonnollisesti perustettu kansakoulu. Sen olivat vallanpitäjät nähneet tarpeelliseksi tukahduttaakseen kyläläisten voimakkaan kansallisen mielen. Venäläinen vaikutus kuitenkin oli jäänyt tehottomaksi, ja sitenpä kansallisesti valveutuneet Jyvälahden miehet olivat viimeisessä Vienan kansannousussa innokkaimpina mukana.

Lyhyt retkemme on päättynyt. Havaintojemme perusteella huomasimme kulkeneemme täydellisesti suomalaisella maaperällä. Oloja tunteuttoman ennakkokäsitys Vienan-Karjalasta ja luulo, että elämän muodot olisivat siellä vierasta idästä lainattua perua, osoittautuu kokonaan vääräksi. Yksinpä kielimurre on niin läheinen Suomen kirjakiellelle, että sen ymmärtäminen ei tuota suomalaiselle sen suurempaa vaikeutta kuin Savon tai Karjalan kannaksen murteiden ymmärtäminen. Satavuosia on Vienan kansa saanut suorittaa tärkeätä etuvartiopalvelusta idän ulmaa vastaan. Tämän tehtävän se on kunnialla suorittanut. Kansamme kauneimmat hengen aarteet, kalevalaiset runot on se laulanut. Suomalaiskansallisen mielensä se on puhtaana säilyttänyt.

Itäisen Karjalan taivasta verhoavat nyt raskaat pilvet. Onko nyt sen eletäväksi koittanut aika, joka on koitua heimomme tuhoksi ja sen kansanomaisen kulttuurin häviöksi? Suomen suvun tulevaisuuteen uskova ei voi näin ajatella. Uskomme Karjalan itäisenkin osan kärsimysten kerran päättävän ja sille koittavan uuden, valoisan päivän.

Vilho Timonen.

Uudistakaa tilauksenne vuodeksi 1939!

¹⁾ Suomen Kansan Aikakirjain I osan siv. 19 on kuva tällaisesta laitteesta.